

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції

(Суми, 19 квітня 2019 року)

Суми
2019

ШЕДЕНКО З.
студентка фак-ту ІФСК СумДУ
ЛОБКО Н. В.
канд. іст. наук, доцент

КОСМІЧНІ НАЗВИ, ПОВ'ЯЗАНІ З СУМЩИНОЮ

Зоряне небо, безкінечний Всесвіт... Із давніх-давен людина вдивлялася в загадкове мерехтіння зірок, рух Сонця та Місяця, лякалася падіння комет і «зірок». Сьогодні вже важко встановити точно час, коли зоряне небо стало для наших предків і годинником, і компасом. Більше того – стало їхньою пам'яттю, бо закарбувало вірування і знання давно зниклих з лиця Землі окремих людей і цілих народів. Небо перетворилося у своєрідне дзеркало – стало відображенням життя народу: котився небосхилом небесний віз, палахкотіли небесні стожари, бродила небесна квочка з курчатами, йшла до криниці Дівка з відрами... Людина обожнювала цей невідомий далекий світ, тому й нарекла зорі, сузір'я, планети іменами богів та міфічних героїв. Як відомо, дуже багато назв у Космосі пов'язано з Україною.

Ми живемо на Сумщині, тому зацікавилися, чи досліджувалася тема космічних назв, пов'язаних із нашим краєм. Як виявилось, дане питання до цього часу не вивчене ніким, тому ми вирішили дослідити ті назви космічних тіл, що пов'язані саме з Сумщиною.

Космічними тілами називають безліч різних об'єктів. Так, сузір'я – це пам'ятники стародавньої культури людини, його міфів, його першого інтересу до зірок. Історикам астрономії та міфології вони допомагають зрозуміти спосіб життя і мислення стародавніх людей. Сучасним астрономам сузір'я допомагають орієнтуватися на небі та швидко визначати положення об'єктів. Зорі в сузір'ї рідко мають якийсь зв'язок одна з одною. Насправді вони розташовані в нашій галактиці далеко одна від

одної і лише випадково опиняються поруч, якщо їх розглядати саме з Землі.

Нестримний розвиток науки та техніки розкрив багато таємниць Космосу, наблизив його до людини, зробив доступнішим і зрозумілішим.

У наш час ми маємо набагато більше можливостей у вивченні Космосу. Побудовані потужні радіотелескопи, розроблено нові методи реєстрації потоків випромінювання, які надходять до Землі від далеких галактик та позагалактичних джерел. Дослідження Всесвіту немислимі також без штучних супутників Землі та автоматичних станцій.

Українські вчені докладають чимало зусиль у розвиток космонавтики, залишаючи нащадкам українські імена в Космосі – своєрідній книзі вічності.

Серед відомих науковців-дослідників Космосу, конструкторів було майже 20 українців. На жаль, останнім часом усі здобутки радянської космонавтики Росія з якогось дива приписує виключно собі, забуваючи, що радянські космічні успіхи великою мірою були й українськими.

Завдяки нашим космічним геніям – Ю.Кондратюку, С.Корольову, В.Глушку, М.Янгелю, В.Челомею, Г.Лозино-Лозинському та іншим ми маємо всі підстави пишатися українськими космічними досягненнями – колишніми і сьогоднішніми.

Сучасний перелік 88 сузір'їв зафіксовано Міжнародним астрономічним союзом 1922 року.

Не менш яскравими тілами космосу є малі планети. Мала планета (планетоїд) – небесне тіло, що має орбіту навколо Сонця і не є повноцінною ні планетою, ні кометою. Відомо декілька сотень тисяч малих планет.

Свої назви вони отримали від імен та прізвищ першовідкривачів, назв територій та міст, прізвищ відомих

науковців та культурно-мистецьких діячів. Саме малі планети і пов'язані з назвами Сумщини.

Суміана. На честь обласного центру Сумської області названо малу планету – астероїд головного поясу №2092 Суміана.

Відкривачем є науковий працівник Кримської групи Інституту теоретичної астрономії Черних Людмила Іванівна. Присвоїти таку назву запропонував директор Кримської обсерваторії академік Андрій Борисович Сєверний на честь 325-річчя міста Суми.

Дата відкриття – 16 жовтня 1969. Суміана має діаметр близько 16 кілометрів, рухається між орбітами Марса та Юпітера. Свій шлях навколо Сонця долає за 4,8 року, тому на небі її можна побачити лише в телескоп як зірку 16 зоряної величини.

У 1981 році сумський письменник Юрій Забелло розгорнув події фантастичного оповідання «Троянди повинні рости на грядках» саме на астероїді Суміана. Під час огляду планети космогеолог Кость Дробот, який народився в Сумах, знаходить свою землячку дівчину-космонавта Ніну Попіл, космічний корабель якої зазнав аварії й не зміг повернутися на землю.

Катюша. Жахливий слід у історії людства залишила Друга світова війна. Принесла вона лише нещастя, але тим величнішою й жаданішою була перемога. Саме тому люди вирішили увіковічнити на небесній мапі світу тих, хто поклав своє життя задля перемоги і тих, хто вижив після фронту.

На честь видатної льотчиці Катерини Іванівни Зеленко було названо астероїд №1900. Цей астероїд головного поясу був відкритий 16 грудня 1971 року у Кримській обсерваторії Смирновою Тамарою Михайлівною.

Ветеранія. На честь усіх тих, хто захистив рідну землю від ворогів і повернувся живим було названо астероїд №2011 –

Ветеранія (2011 Veteraniya) – астероїд головного поясу, відкритий Смирноюю Тамарою Михайлівною 30 серпня 1970 року. Астероїд так названо за пропозицією голови Сумської міської ради ветеранів війни І.Г.Колесникова.

Кременія. Також вихідців із Сумщини стосується – астероїд головного поясу, відкритий 19 вересня 1985 року. Відкривач – Черних Микола Степанович і Черних Людмила Іванівна. Астероїд носить ім'я Кременя Василя Григоровича, вихідця Сумщини.

Макаренко. Іменем вихідця із Сумщини названо астероїд головного поясу 3214 Макаренко. Відкривачем є науковець Кримської астрономічної обсерваторії Журавльова Людмила Василівна. Ця мала планета була відкрита 2 жовтня 1978 року та названа на честь українського педагога й письменника, одного із засновників системи дитячо-підліткового виховання, Макаренка Антона Семеновича. Антон Семенович Макаренко народився 13 березня 1888 року в місті Білопілля Харківської губернії (нині районний центр Сумської області).

Довженко. Астероїд 4520 носить ім'я людини, життя якої пов'язане із Сумщиною. Це український письменник, кінорежисер, кінодраматург, художник, класик світового кінематографу Олександр Петрович Довженко.

Відкривач даної малої планети Черних Микола Степанович. Дата відкриття – 22 серпня 1977 року.

Олександр Петрович Довженко народився 10 вересня 1894р. у багатодітній селянській сім'ї на хуторі В'юнище Сосницького повіту Чернігівської губернії. Навчався Довженко в Сосницькій початковій, а потім у вищій початковій школі. У 1911 році вступив до Глухівського вчительського інституту (зараз Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка). Саме тут, на Сумщині, вперше знайомиться з українськими книжками, які читали він і

товариші потай від педагогів. По закінченні навчання почав учителювати на Житомирщині, Київщині.

Таврида, Скіфія, Симеїз, Нікітоботанія, Київ, Одеса, Полтава, Суміана, Каховка, Софіївка, Корсунія, Владисвят, Неуйміна, Северний, Стешенко, Чурюмов, Степаніана, Патон та багато інших українських назв зустрічається у просторах Всесвіту та формують національну свідомість, любов до рідної землі.

Назавжди увіковічують Сумщину астероїди: Суміана, Катюша, Ветеранія, Кременія, Макаренко, Довженко. Вони виховують почуття патріотизму, гордості за рідний край та його історію.

-
1. Барсуков В.Л. Освоєння космічного простору в СРСР. – М., 1982.
  2. Зігель Ф.Ю. Скарби зоряного неба. – М. 1976.
  3. Іванов А.А. Введення в астрономію. – К., 2001.
  4. Ігнат'єв В. Дивлюсь я на небо – летить Суміана. // Сумщина. – 1999, № 42.
  5. Климишин І.А. Астрономія наших днів. – М. 1980.
  6. Космонавтика сьогодні і вчора. – К., 1999.
  7. Космос і Україна. – К., 2001.
  8. Литовченко Д. Планета Сумы. // Панорама. – 2005, №35.
  9. Нестеренко П. Ветеранія. // Радянська Україна. – 1978, №45.
  10. Северинов Є. Катюша. // Шлях комунізму. – 1987, №31.
  11. Словник-довідник з астрономії. – М., 2002.
  12. Сумщина в іменах. Енциклопедичний довідник. – Суми, 2003.
  13. https://uk.wikipedia.org/wiki/2011_Ветеранія.
  14. https://uk.wikipedia.org/wiki/4520_Довженко.
  15. https://uk.wikipedia.org/wiki/1900_Катюша.
  16. https://uk.wikipedia.org/wiki/13922_Кременія.
  17. https://uk.wikipedia.org/wiki/3214_Макаренко.
  18. https://uk.wikipedia.org/wiki/2092_Суміана.